

Фонд Р-3567 1 158
Тернопільської о
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ

Архів з бірому
Горжівсько-Бережанська округа ОУН

ПАПКА

158

ДЛЯ

паперів

Уреформажібно-вишкєвоий матеріал „Генерал
революційної боротьби на СУЗ по змаланнях
1920 р.” (Г кіеве 1938 р.?)

Вашингтоні

20 р.

Ураїні раки: [Г кіеве 1938 р.]
Уїлькїєньо документи: 1
Гїлькїєньо аргумїв: 12
Зберїаннї: нестїїєньо

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
ернопільської області
Р-3567 1 158
Опис Справа

6-

Книжка
1

Воля народам, воля людині

А

✓

ІСТОРІЯ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ НА СУЗ
ПО ЗМАГАННЯХ 1920 р.

Воля народам, воля людині ²

ІСТОРІЯ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ НА СУЗ
ПО ЗМАГАННЯХ 1920 р.

Ідея нової боротьби. Проблема змігання 1917-20 рр. і окупації СУЗ більшовиками не прийняла визвольної боротьби на СУЗ. Ідея української державності, що збурило і кермувала думками укр. мас 1917-20 рр. не ослабла, а по короткому захитанні, почала проявлятися в нових виявах. Нова дійсність, нові обставини, нові люди оформлювали її. Всі укр. передові люди тодішнього часу нехтують з новим політичним станом, точніше, думають і вірять, що більшовицька централізаційна політика в короткому часі провалиться, тому йде боротьба.

Українська самостійницька ідея цих літ живе і оформлюється в двох тоді національно-здорівих середовищах: національному /національно-петлюрівське/ і комуністичному /комуністично-більшовицьке/.

Оба ці середовища, які жили ідеєю укр. самостійності, в той час світоглядом різні, організаційно далекі, у своїм ідейно-політичному рості, до деякому часу доходять до спільної ідейної мети, що звучить: "безоглядне боротьба з більшовицькою Москвою за Українську державу". Перейдемо історію ідеї і боротьби за українську державність серед цих середовищ.

Національне середовище.

Характеристика.

Національне середовище на СУЗ до 1920 р. ідейно зв'язане з ідеями Шевченка, ідейно-організаційною роботою Міхновського, державницькою роботою укр. партій 1917-20 рр., що створили і визнали УНР, зв'язане дуже близько з діяльністю Петлюри, якого визнає своїм батьком, за що і одержує від більшовиків прикметник "петлюрівець", "петлюрівець", це переважно люди старші, більш думачі, як діючі.

Повстанча діяльність.

По упадку УНР середовище це організаційно не оформлене. Живе як одна ідея під кількома організаційними видами, на що має більший або менший вплив діяльність Петлюри.

1920 р. це діє досить сильна ірдавнальна сила, що проявляється під видами партизанки /Холодний Яр, окремі повстанчі загони, 12-ий Зимовий похід/. Чеснуть військово-повстанчого характеру різні комітати і групи керівані Петлюром, Коновальцем, Титинином. Нам в ідомі т. зв. "Центральний Укр. Повстанчий Комітет" /ДУПК-ом/, організований Коновальцем, а очолюваний в той час сотниками СС-12 Андрухом і Опоком. Діяльність цих військово-повстанчих осередків проявляється до 1920-24 рр.

Внаслідок безвиглядності їх діяльності - більшовики ліквідували збройно повстанчий рух, що впливало з їх односторонності /військова діяльність/ вони зникають.

БУД, СВУ, СУМ.

До голосу доходять організація ідейно-політичного характеру. Національне середовище на СУЗ в боротьбі з більшовиками за Українську Державу видало три політичні організації: БУД - Братство Української Державності, СВУ - Спілка Визволення України, СУМ - Спілка Української молоді. Всі ці три організації історично, ідейно і організаційно дуже тісно зв'язані, це властиво одна політична організація в трьох видах, тим більше, що очолював її один чоловік - Сергій Збренев.

БУД повстала 1920 р. очолював її Збренев. Перша діяльність БУД мала характер більш повстанчий, як ідейно-політичний. БУД розчисляла на військову боротьбу у зв'язку з можливістю скорої інтервенції західних держав, що мали б захитати більшовицьку державу.

Брак ширшої політичної програми не давав розвинути ширше політичну діяльність. Невдачі повстань і ліквідація повстанчих відділів та закріплення Рад, доводили до щораз більшого упадку БУД, 1922-24 рр. Його діяльність і впливи сильно послабили, а то і цілком зникли.

так, що на одному з засідань було 1924 р. всього кілька членів.

Тоді вирішено план заснування політичної організації. Думку що заступає так Сергій Сиромов, як і другі його співробітники, йшло про створення другої політичної організації, що знала б настрої мас, творення платформи співпраці людей різних політичних переконань, на національно-державницькій площині, заложення програми та спровадження з закордону частини тих діячів УНР, що виїхали на еміграцію. До часу створення такої організації ініціатори рішили проникати у всі сектори радянського життя, зокрема охопити культурно-наукові осередки, школи, інститути, академії. Ця акція увінчалась успіхом, поза опануванням ніших шкіл, дуже сильно опановано всеукраїнську Академію Наук /ВУАН/, де Сиромов стає заступником голови.

Роки 1924-25-це перехідно-підготовчі роки, що дають змогу ініціаторам СВУ створити основні пізнішої організації. В червні 1925 р. перше засідання ініціативної групи СВУ. Безпосереднім товчком заснування СВУ був поворот пізнішого члена президії СВУ і б. міністра зак. справ Андрія Васильовича Ніковського. Він привіз вістку, що закордоном об'єдналися всі партії, що треба в краю організувати визвольну організацію. Факт повстання СВУ припшила смерть Петлюри. Ініціатори думали, що маси відповідно zareагують на це. Від цього часу датується організаційно-політична діяльність СВУ. Організаційно охопила вона в першу чергу місто. Кадрами СВУ була головно інтелігенція, зокрема культурно-наукові діячі. Центр СВУ примістився в ВУАН.

В основу організаційної схеми покладено т. зв. "п'ятирки", в Києві і др. містах України як Волтава, Дніпропетровськ, Харків, Чернігів, Херсон, Одеса наветали, головно по школах перші орг. клітини.

В Києві опановано головно ветеринарно-зоологічний інститут і ін. Кадри склалися з

науково-успільних діячів, на що, безперечно, мав вплив склад президії, до якої, крім Федорова і Ніковського, належали культурні діячі: В. Мойсєєвич, Мехівський, б. міністер УНР, і кер. автокефальної церкви Володимир Федорович Дурдуківський, завідувачий Київської школи Степан Іллієвич Гармайєє, проф. Київського Інституту народної освіти Людмила Михайлівна Старицька-Черняхівська і др.

На відтинку кадрів СВУ не зуміла організувати робітництва, натомість мала успіхи серед селянства, особливо заможного. Це дуже важне організаційне недотягнення було причиною слабкості СВУ. Вона не зуміла зорганізувати як воєх проти більшовицьких сил і середовищ і надати їм один ідейний зміст. Зісталась організація інтелігентською і, сказавши по-більшовицьки, "куркульською", що потім її закидали більшовики.

В ідейно-політичному змісті СВУ боролась під кличами "визволення України на всіх етнографічних землях" і відновлення УНР. Магала до об'єднання всіх укр. верств і ставила на першому плані добро цілого народу, а не класу. Визнавала республіканський і демократичний устрій, а основу суспільного життя уважала приватну власність з удержанням певних ділянок продукції. Відносно великої земельної власності заступала принцип викупу.

Що до тактики СВУ розчисляла дуже сартозна діяльність інтелігенцію, тактика її не була революційною в нашому змісті. В боротьбі розчисляла також на допомогу з-за кордону, а не на власні розбудовані організаційні сили, що було причиною малочисельності й низької вартості кадрів СВУ. Розчислення на інтервенцію з часом сталою бідізацією совєтської влади, було дуже нереальне. Ця нереальність я відслідувала з інформації й інструкції, як і СВУ одержувала з-за кордону. Між іншим, про нереальність планів СВУ, свідчить факт створення підпільного уряду в 1927 році внаслідок близької інтервенції.

Дійсно при кінці діяльності СВУ /1929 р./ серед кадрів прохадить думка певного реалізму. СВУ починає орієнтуватись на власні сили і переходить на шляхи ревноціоналізму.

СВУ було 1929 р. розкрито, її члени були суджені в 1930 р., Орёмов, Гермайзе, Міковський, Чехівський були засуджені на кару смерті, а інші на кару тюрми. На процес обвинувачував Іванас Лобченко, тодішній прокурор України, а в майбутньому голова Раднаркому України, що в 1937 р. обскаржений за націоналізм, поповнив самогубство.

При СВУ існувала Спілка Української Молоді /СУМ/ що мала бути кермована через СВУ і мала підготовляти для СВУ молоді кадри. СУМ ідейно не репрезентувала нової ідеї, опирались на платформу СВУ. Кадри СУМ - це була молодь досить ідейно /не одноцїла і слаба. Молодіи СУМ бракувало запалу, героїзму, посвяти. Це була молодь деморалізована, воєнними і революційними подіями, знеохочена, дискутуюча, а не діюча. Різниця в її своїм ідейним складом від молоді, що виросла під впливом ідей Хвильового і яка визначалася революційністю. Чисельна. Кадри СУМ були не чисельні, ^{80%} ~~80%~~ і квалітована була разом з СВУ.

СВУ і її голова, це головні чинники і типові представники національного середовища на СУБ. Ідейна і організаційна сторінка цього середовища далше не йшла. Мусимо ствердити, що середовище це відзначалося високою ідейністю, патріотизмом, одначе, було обтяжене ще старими думками і завважко йому було переключитись на суто революційну роботу. На ладях цих і цих думках тяготало п'ятно легальщини, культурщини, що спричинило їх ідейно-організаційний розвал. Треба ствердити, що на формування їх ідей мала вплив їх дотеперішня приналежність до старих партій. Орёмов, Міковський, Мурдуківський - це були і соціал-демократи. Чехівський, Гермайзе - це були і соціал-демократи. Обидві партії в час визвольних змагань займали дуже хиткі позиції, що й відбилося в дальшому на діяльності СВУ.

Безперечно, творці і організатори СВУ, всі ідми були своїх недомагань, не змігли вони однак в новій дійсності порвати зі старими прийомами і визволитися з атмосфери і середовища, у яких колись творили, в цьому їх неволюційність, в цьому слабкість очолюваної ними СВУ.

СВУ характеризує ідея шукання доріг ідейно-програмового і організаційного тактичного характеру.

Осягами СВУ їсть: охоплення частини тодішнього громадянства СУЗ ідеєю української державності, та створення підвільної організації, що мимо сильної поліційної системи проіснує да деякий час, виховала перші підвільні кадри. Від'ємною стороною діяльності СВУ їсть:

брак ясної організаційної ідеї, брак виробленої рев. тактики, брак вироблених рев. кадрів, револуційнерів-професіоналів.

СВУ на тлі визвольної боротьби українського народу, являє додатно: вона ідейний і організаційний поміст між боротьбою визвольною змагань і дальшими підвільно-революційними змаганнями народу.

Самою її основою є групи людей.

Поза СВУ національне середовище видало опитряди менше відомих організацій, груп, осіб, в рядків, які появлялись і зникали під впливом своєї діяльності і вирізнялись одиниць. Суди од треба зачислити діяльність Михновського, Гітотонника, Грушевського, Коссака, впливи Кононовича в др. Откремо підкреслити треба діяльність письменників, художників, публіцистів, митрополитів. На окрему увагу заслуговує діяльність Української Академії Наук, де працювали крім Грушевського багато старих "націоналків", як: др. Степан Рудницький, проф. географ, член Академії Наук, дир. Географічного Інституту в Харкові. Він приїхав на Україну в 1928 р. і був засланий більшовиками в 1930 р. на заслання за націоналізм. Андрій Річицький, член Академії наук, арештований в 1933 р. і засланий в концтабір. Кримський проф. історії і літератури -

член Академії наук злік і дований. Дорошкевич, історик української літератури, загинув в концтаборі Смерачинський. Курило, професори, мовознавці, Михайло Лозинський проф. міжнародного права на Наук. дослідн. інституті, в 1933 р. висланий до концтабору, багато других.

Комуністичне середовище.

Характеристика. Комуністична ідея мала вплив, безперечно, на передові круги українства. Ідея національної, соціально-економічної рівності, полонила багатьох. Починаючи з 1905 р. комунізм став позанаціональною ідеєю. Міхновський /іє одною з дуже поширених на Україні. Революція в 1917 р. і повстання більшовицької держави окріплюють цю ідею. Умкла тактика Леніна, і перші успіхи більшовиків, з'єднують для комуністично-більшовицького нових прихильників. На Україні іде боротьба між двома середовищами. Боротьба зав'язана, безоглядна. Національне середовище і ідея програють байза Українську державу. Обидним внесся док. допомоги рос. більшовиків, остається комуністичне середовище. Повстає УРСР, Раднарком України, розвивається українська культура, росте шкільництво. Це підкріплює позиції українських комуністів. Комуністична партія України /КПУ/, "боротьбісти" існують ідейно оформлюють нове життя. Удиче найближчі повоєнні роки і всеосозна практика більшовиків починають захитувати ідейні позиції комуністів на Україні. Місто рівності, рівноправності і самостійності народів СРСР на все життя більшовицької держави накладає свою руку московський централізм. Вої права р. здобутки революції і стоить образю. Колись ідейні укр. комуністи думали, що в радянській державі Україна зможе розвиватися, як рівнорядна нація і держава в Рад. Союзі. Дуже искреною формою цих стримлень було існування Української Комуністичної Партії т. зв. "боротьбістів", що стояли на дикторит

платформі самостійності Української Демократичної держави. Вони включились із часом до ВКП/б/, де їх з часом ліквідовано як націоналістів. Це угодове наставлення українських комуністів до сталінського режиму розбиває жорстока дійсність. Ідейно українські комуністи починають домагатися, наступає перша ідейна опозиція, перший спротив в ім'я визнаних колись правдиві українські комуністи бачать, що дотепер визнаний шлях неправильний. Тероджується, постає відкрита пропозиція, що офіційно в більшовицькій термінології удержує прикметник "націоналістичного ухилу". Колись правовірні більшовики-комуністи переходять на другу сторону барикади і стають в ряди боротьби проти більшовизму. Ця революційна ідея серед українських комуністів, починаючи від 1925-26 рр. до сьогодні проявляється то раз сильнішою, то раз слабшою силою, охоплюючи найнижчі і найвищі клітини КП/б/У. Українська національна ідея пройшовши короткий шлях комуністичного захоплення переходить на властивий шлях, шлях боротьби за окремішність України. На цьому фронті бачимо українських комуністів, партійців, старих більшовиків /Скрипник/, письменників /Хвильовий/, економістів /Волобуєв/, артистів, художників, комсомольську молодь, робітників, одним словом цей ідейний відрив захоплює широкі круги українського радянського громадянства, вихованого на марксо-комунізмі.

Кращий елемент включається в боротьбу, слабший скорюється. Іде на вислужництво.

Цей рух не прийняв окремих організаційних форм, він проявляється в ідейній площині.

Ідейно, однак він стає на революційний шлях /геть від Москви/ і це його основний

здобуток. Ідейним батьком і центральною постаттю є письменник Микола Хвильовий.

Хронологічний перегляд.

Перший виразний удар, про який офіційно пише совітська преса, датувати треба в 1926

Більшовицька Москва не може довше терпіти в ідосередніх думок серед комуністів України. На Україну приїжджає Каганович, щоб зорієнтуватися в ситуації. На деякому часі стверджує, що на Україні під опікою Наркомоса Шумського іде досить широка культурно-національна робота. Крім цього Каганович стверджує, що на полі літературно-публіцистичному веде широку діяльність Хвильовий, а окремо питанням господарської самовистарчальності України займається комуніст Волобуєв.

Спочатку нема виразної лінії серед більшовиків в цій справі. Однак дуже скоро на нарадах Політбюро Москва рішає повести рішучу атаку на український самостійницький рух. Сталин на пленумі ЦК ВКП(б) стверджує в промові наступне: "При слабості керівних комуністичних партій на Україні цей рух до на його чолі стоїть некомуністична інтелігенція, може подекуди набрати характеру боротьби за відчуженість укр. культури і громадськості - характеру боротьби проти Москви, проти росіян взагалі, проти російської культури. Я не говоритиму, що така небезпека стає більш реальною на Україні. Я хотів би тільки сказати, що від таких дефектів не вільні навіть деякі українські комуністи". Це твердження Сталина було актом присуду на всіх українських комуністів за їх національну діяльність, від Шумського починаючи.

Олександр Шумський в 1920 р. як Наркомос України, знаючи український діяч, дуже популярний в народі і інтелігенції, проводив широкую культурну роботу. Поправ Хвильового, Волобуєва і др. Розкритий Кагановичем, оправався перед ЦК ВКП(б), але ВКП(б) цього не визнає і тому Шумський за свою діяльність попадає в "націоналісти", а тодішній національний рух одержує назву "шумськiзм".

В 1928 р. Шумського судять на шість років заслання до центральної Росії, коли ж однак на Україні серед українського комуністичного громадянства росте дальше ідея національного

в ідокремлення його, як одного з основників цього руху, розстріляють в 1933 р. в льохх московської Луб'янки разом з його однодумцями Полозем, Солодубом, Шихайлом, Яковим, брати ми Христовими, Карлом Чавричем, Максимовичем, Романом Кульмою-Гуряньським, Федьом Рязем, Павлом Ладаном, Орським і др. Так кінчила більшовицька Москва з одним з визначних комуністів України - шумським.

На час діяльності шумського припадає діяльність письменника і публіциста Миколи Хвильового. Хвильовий сам робітник з походження, комуніст, побачивши дійсне обличчя більшовицької Москви, стає в явну опозицію цієї політики. В своїх публіцистичних творах видає ідею культурної і політичної окремішності України, а ~~в~~ ідейної орієнтації на Європу. Своєю ідеєю пропагує головне серед молоді і радить, щоб молодь вчилася: "з надбання духових цінностей, що їх створили Гетте, Дарвін, Байрон, Ньютон і ін." бо Європа є синтезом грандіозної цивілізації, символом людського поступу". Крім публіцистичних творів Хвильовий пише повісті, з них найсильніша "Вальдшнепи". За свої ідеї більшовики визнають його еретиком. Хвильовий кається, визнає свої помилки, палить "вальдшнепи".

Центральним лозунгом діяльності Хвильового є клич "Геть від Москви", доколя якого згуртувалася вся тодішня поступова українська думка. Його твори в цей час ставили "в ірчу" передових українців. Хвильовий докола своїх ідей гуртує письменників, творить "Валп'їте" /Вільна академія пролетарської літератури/, редагує газети, журнали і т. д. Все це представники Москви спочатку Каганович, Корсьор, Настішев /секретарі ЦК КП/б/У/ визнають "шумським", "націоналістичним ухилом", "фашизмом", що і спричинює дуже широку кампанію проти ~~цього~~ Хвильовий, щоби не бути жертвою "суду пролетарського", в перші місяці 1935 р. стріляється, застреливши

... перед тим агента Гірняка, що мав за ним блідити. Також інчить Хвильовий член III/б/У, що отав українським націоналістом. Чисел 1933 р. Тісно з тими двома постаттями пов'язана діяльність економіста Волобуєва. Волобуєв в своїх працях, доказував, що більшовицька Москва експлуатує Україну. Волобуєв проповідує ідею укр. господарського самовистарчальності і самоостійності. Протиставиться централізму Москви, за це Волобуєва арештують БІХ в 1933 р. стріляє без суду.

Ця протиукраїнська кампанія, започаткована Кагановичем, Коссовором, Постишевом, набирає масового вияву, виявляється в відомий термін "потенціальною контрреволюцією", т. зв. протидержавний елемент, точніше матеріал до контрреволюції, що хоч сьогодні не діє, може завтра діяти, тому треба його знищити. Жертвою цієї кампанії впали тисячі українців, українських комуністів в роках 1933-34. Особливою постаттю протиукраїнської кампанії на Україні є Микола Скрипник, радутьом і мителем Микола Олександрович Скрипник, старий більшовик, делегат із Чехословаччини в Штокгольм в 1902 р., більшовицький діяч, професорал-революціонер, особистий приятель Леніна, творець конституції СРСР в 1924 р., Чарком справедливості України, Прокурор України. Після Жовтневої революції Шумського від 1920 р. Чарком України, відтвеси 1933 р. голова державної планової Комісії України, вкінці член "олігархії" і наступного Раднаркому СРСР, а типовою постаттю одної революції укр. комуністів, що від фанатичної вприв більшовицький комунізм перейшла у фанатичних його поборників. Комуністично-більшовицька діяльність Скрипника дуже багата і різноманітна, це одні з найактивніших і найбільш досвідчених більшовиків взагалі, а більшовиків України зокрема, звоноту жидів і жидівки в Україні. Скрипник веде звазятую боротьбу з укр. на-

ціональним рухом, завдає йому не один удар, вкладає багаті праці в розбудову рад. життя на Україні. Допомагає Сталінові розкрити перших українських революціонерів: Скряпника, допомагає Кагановичу розкрити Шумського, вярвує в сталінізм, в сталінізм. Мимо своєї кумуністичної ідеологічної приналежності до ВКП(б) Скряпник, остався українським патріотом, використовував державний апарат, старається здобути для України деякі права і розбудувати українське національне життя. Будучи прокурором, наркомом юстиції України, наразі спростовував постанови Совсовз'язного уряду в Москві, супиняючи їх дію в Україні. Будучи наркомом, приспівував пролес культурного росту України. Був діяльністю проти русифікації України, сувів т. зв. "українізація" - цебто широку діяльність по очищенню української мови і культури від чужих впливів. Крім культурної діяльності, видвигнув політичні постулати національно-державного значення. Він домогався: 1/ Щоби до конституції Української Республіки було додана стаття про територію Української Республіки, тому, що в конституції України не мала власної території, а належала до СРСР. 2/ Домогався прилучення до української території Одеської, Курської, Чорноморської, Закарпатської, Кубанської областей і підпорядкування тих земель УРСР. 3/ Домогався національно-культурної автономії для укр. колоній в РСФСР і в інших нац. республіках. Цю широку працю Скряпника Москва потрактувала як контрреволюцію. Перший Каганович, з наказу Сталіна почав підготовляти пруйт проти Скряпника. "рилюдно проти Скряпника" виступила газета "Комсомольська Правда" в вернію 1933 р., докзуючи, що в Комзариаті Освіти, Укр. Академії Наук і інших установах України сидять укр. націоналісти, яких покриває

Скрипник. Кампанія "Комсомольської Пради" скріпила ші введе внеслідок чого було заарештовано і суджено багато укр. вчених і діячів. Кампанія проти самого Скрипника розпочав висланий Сталіном секретар ВКП/б/ москаль Постишев. 10 червня 1933 р. на зборах обласного Виконавчого Комітету в Харкові, Постишев сказав: "Тов. Скрипник мусить визнати, що до наших ворогам (а уже часто був уділований і невпевнений і неавторитетивний захист деякими слідопитими і глухими комуністами)". "Тов. Скрипник, не говорити про те, як в багатьох випадках про велику Україн ізацію петлюрівські дайдаки, як наші вороги з комуністичною легітимацією і без легітимації ховалися за вашу широку спину, як ви боронили тих чужих нам ворожих чинників". Постишев закидав Скрипнику помилку в його літературних працях про національне питання і культурне будівництво, в його керуванні Комісаріатом Освіти. Крім цього закинув Скрипникові неуспіх сповненої кампанії за останні голодові роки. Оборону Скрипника означив невистарчальною в його каяття нещирим.

Відійшов спосіб покінчено зі Скрипником. Визвали його до Москви, щоб показався перед Найвищим Трибуналом Партії, а повернувши Скрипник в першій половині липня 1933 р. застрелився.

За самогубство Скрипника сповістила сов. преса, а закордонна преса використала цей факт до теми про внутрішню ситуацію в СРСР і на Україні. Започаткована більшовицькою Москвою "перотьба" з укр. націоналізмом продовжувалась далі по на чергу пришов Ірко Коцюбинський, син письменника Михайла Коцюбинського, знаний комуніст, учасник більшовицького походу на Україну в 1918 р. Він був послом у Відні по тому у Варшаві. Як голова Раднаркому СРСР був обвинувачений в ухилі, суджений і розстріляний. По ньому пришов новий голова Раднаркому України Іванас Лубченко. Бірнший з найвтрніших сталінців. допомагав Сталіну, Чагановичеві нищити своїх попередників, знайомих приятелів,

зокрема старого Скрипника.
В 1930 р. був прокурором в процесі СВУ,
домагався кари смерті і тюрми для визначних
українців. Несподівано в 1937 р. пролунала
вістка, що голова Раднаркому України Манас
Лебченко застрелився.

По ньому прийшов черговий голова Раднар-
кому України Бондаренко, що пропав невідомо
де і коли.

Згинув у підвалах ГПУ заступник Раднар-
кому України кар'єрист і служака Москви Василь
Порайко. Така сама доля спіткала В. Статонь-
кого, що отав Наркомесом освіти по Скрипни-

ку і який в воєнного надбання, Статонський за-
шифрований польський ендек, приклонник ідео-
логії Романа Дмовського починаючи 1917 р. аж
до смерті вірною службою Москві і своїми
окритими польськими цілями нашою Україною
найбільше лиха завів чимуністів. Утрат

Під кінець 1922 р. був заборотий заступник
Наркома хліборобства СРСР, галицький украї-
нець Федь Конар-Паладук, сапхним же 20 років
переважно українців.

Паладук був оскаржений на ібито за саботаж
і за те, що перешити вав коней в хліборобстві
а недочинивав тракторів в машинотракторні і
станції. В дійсності він загинув за наказу
прокурора СРСР Акульова, що оженився з пан-
кою Паладука.

По убивстві Крива, що сталося 1 берудня
1934 р. більшовицька Москва використала
цей факт для видення українських передових
кіль в днях 13-16 XII 1934 р. Ви-адна Бе-
сія Військової Колегії Найвишого Суду СРСР
під головуванням тов. Ульриха розглянула
справи 37-ох обвинувачених в організації і
підготовки терористичних актів проти пре-
зидентів рад. влади, як подавав ТАРС зот
Києва. 27-ох з них засуджено на розстріл,
а саме: 1. Сказинського Романа, 2. Кру-
шельницького Івана, 3. Крушельницького Та-
раса, 4. Лебединця Михайла, 5. Шавченка Ро-
мана, 6. Карабуда Анатолія, 7. Сидорова Пет-

ра, 8. Косинку-Стрільця Григорія, 9. Фальківського Дмитре, 10. Оксамита Михайла, 11. Щербину Олександра, 12. Терещенка Івана, 13. Буревого Константина, 14. Влизька Олексія, 15. Дмитрієва Євгенія, 16. Богдановича Адама, 17. Бутузова Порфирія, 18. Бутузова Івана, 19. П'ятици Володимира, 20. Голяченка Якова, 21. Полевого Домініка, 22. Хоптяра Івана, 23. Борецького Петра, 24. Лукянова Леоніда, 25. Півченка Константина, 26. Брошанка Гаврила, 27. Шалашка Сергія, 28. Ляшенка Олександра. Останніх 10-ох в додатковім слідстві в Йоскова Колегія засудила від 5-10 р. заслання на Сибір. Між ними: Крушельницького Антона, Бачинського Ілліяна, Масика Василя, Лодицького Василя, Скрипу-Козловську Ганну, Ковалева Левка, Гольмер-Дідушка Петра, Фіницького Олександра і Ступіна Герберта.

Всі засуджені це переважно комуністи, або комуністичного світогляду. Між ними старий Крушельницький А. знаний на ЗУЗ як діяч комуністичний і теоретик, що разом з родиною виїхав з Польщі легально до УРСР. В тому ж таки 1934 р. між посеред розстріляних приїхав зо ЗУЗ Сказинський Роман комуністичний публіцист на ЗУЗ.

Серед розстріляних стрічаємо письменників: Фальківського, Влизька, Щербину і др.

Цим мордом в Києві, Москва диктувала ще одну партію українських комуністів, не вірячи їх в іржавстві Сталінові.

Ще треба згадати ще одного з визначних комуністів Гринька, довголітнього Наркома фінансів СРСР, що опрацював особливо сов. фінансову систему, що дозволяла фінансувати всі п'ятилітки і другі більшовицькі плани. Гринько один з б. прихильників Шумського був суджений публічно.

З письменників комуністів згинув, мимо свого хорулства і вислужництва Іван Микитенко, який став інський трубадур і спец в боротьбі з українським націоналізмом і хвильовізмом. Тут ще треба згадати визначних письменників:

Гриця Косинку, Клима Полщука, перший з них розстріляний, а другий засланий на 10 років. Треба згадати про долю публіциста Івана Симбая, який приїхав до СРСР в 1933 р. з Галицка, де відсидів 14 місяців за комунізм. Його арештоване заледви три місяці по прибутті до Харкова 15.1.1934 р., а забив його в Білшціонер в концтаборі в Астрахані 19.01.1934 р.

В боротьбі з Півним ухилом Скрипника визначився А. Хвиля, публіцист, редактор, мовознавець, опрещовав в ін "українську "циклопедію" і "український Науковий Словник". Зробив все, щоб доказати свою правдивість і вірність партії. Вкінці 1937 р. опрацював "український словник", що його видала Українська Академія Наук. Українська рад. критика визнала словник найкращим, а Хвилю зачислила до вчених філологів. Інакше до цієї справи поставилась Москва. "Правда" з 4.Х. 1937 р. стверджує, "українські націоналісти" приклали чимало старань, щоби відірвати українську культуру від братерської руської культури і орієнтувати український народ на капіталістичний захід, на фашистівську Німеччину".

"Ворог народу, А. Хвиля, вч своі зусилля направив на те, щоби боротись з русифікаціями". Так осуджене Хвилю і його словник, що і рішило про смерть нового "націоналіста".

Українські комуністи.

Про подібні постаті можемо писати багато. Українські комуністи-більшовики не могли погодитись з і сталінським забріханим режимом, тому як є контрреволюціонери-націоналісти. Остання передвоєнна чистка серед комуністів України, була в 1937-38 рр. знову сотки і тисячі переважуваних уже не раз комсомольців, партійців і безпартійних радянських українців пішло на заслання, в тюрму, на розстріл за "націоналізм".

Всі ці люди репрезентували тодішній національний елев України. Люди здібні до боротьби, праці, посвяти, героїства, ідейні

11

працівники. З комунізмом зв'язала їх ідея боротьби за Україну. Для цієї ідеї зробила їх ворогами комунізму, точніше більшовізму. Свідомі свезі сили і правоти, не здібні до вислужництва і холуйства вибрали дальшу боротьбу, в безвихідному положенні пускали собі кулю в лоб, чим ставили себе в ряди героїв, вказували дальший шлях боротьби і оправдувались перед народам за шкоди які зробили для нього виконуючи накази Сталіна. Можемо їм закинути цю маню самогубства, як слабкість і не здібність переключитись на інші рейки. Однак ці самовбивчі стріли говорять за їх чесність і моральну стійкість, про їх героїзм, що виховував нових борців. Вони позитивне явище в боротьбі народу і не можна їх ріднати з вислужництвом і зрадництвом Гичини, Рильського, Сосери, Бахана, Петровського і др.

Висновки.

По упадку української державності в 1917-20 рр. йде боротьба за політичне і культурне відокремлення України. Боротьба ця ведеться двома українськими прогресивними, національним і комуністичним середовищами. Обидва середовища світоглядом і програмово різні, а то й ворожі. По деякому часі боротьби з сталінсько-більшовицьким режимом на Україні переходять на одну платформу боротьби, що звучить: боротьба з більшовицькою Москвою за Українську Державу.

Національне середовище зроджує перші підпільні організації буд. СБУ, сум, що діють підпільно і стараться зрости і опанувати радянське життя і в той спосіб впливати на маси. Кадри СБУ-це були націонали, люди старші, мало революційні, зв'язані ідейно й програмово з давнім партійним життям.

Комуністичне середовище, яке складається з укр. комуністів-більшовиків, це люди молоді, дучі переважно. Середовище це не зуміло видати зі себе підпільної організації, однак

ідейно-програмово вона більш поступова і революційна. З початку думав використати рад. держ.лад для розбудови української нації, коли ж це покажується неможливим, став в ідкриту боротьбу з більшовицькою Москвою. Це переключення з угодних позицій на безоглядну боротьбу становить про революційність цього середовища. Цей факт революційності підтверджують самовбивчі стріли його представників, або розстріли без суду.

Здобутком боротьби цих середовищ, а ідейна боротьба з більшовицьким імперіалізмом і перехід з опортуністичних позицій на революційні.

Відземною стороною боротьби з браком спроможності створити сильну підпільну революційну організацію, оперту на професіоналах-революціонерах, дальше брак ясності в значенні революційної програми, вкінці брак ревіттики і недотягнення спричинили упадок СВУ і неможливість оформитись до боротьби серед українських комуністів.

І. Ідея нової боротьби

1. Національне середовище

Характеристика

Повстанча діяльність

Буд. СВУ, СУМ

Посидинки, групи і люди

II. Комуністичне середовище

Характеристика

Хронологічний перегляд

Українські комуністи

III. Висновки

Зміст

12

ЗАСВІДЧУВАЛЬНИЙ НАПИС СПРАВИ № _____

У справі (розділі опису, закінченому описі) підшито і пронумеровано 12 аркушів;

1 дванадцять
у тому числі літерні номери _____;

пропущені номери _____

+ аркушів внутрішнього опису _____

Особливості фізичного стану та формування справи	Номери аркушів
1	2

спеціаліст
Посада
21 червня 2011 року
(підпис)

І. Тарасюк
(ініціали (ініціал імені), прізвище)